

ПРОМІНЬ ПРОСВІТИ

E-mail: kmpzt@ukr.net

Число 8 (76)
квітень
2020 р.

За вас правда, за вас слава і воля святая!

Газета ГО «Криворізьке міське правозахисне товариство»

МИ ТУТ: [HTTP://WWW.KMPZT.ORG.UA](http://www.kmpzt.org.ua) НА ФЕЙСБУЦІ — У ГРУПІ "ПРОМІНЬ ПРОСВІТИ ЄДНАННЯ"

Павло Казарін: Випробування національної пам'яті Зеленським

(Читайте на 2-й стор.)

Відновити захисні резерви (Крім турботи про медиків, державі необхідна нова система біобезпеки)

Історія містечка Монастириська, де на коронавірус за лічені дні захворіло приблизно 40 медиків, повинна була стати початковою та показовою. Однак статистика свідчить про інше. Наразі на COVID-19 інфіковано вже приблизно 900 медиків. Дехто звільняється з роботи через страх підхопити вірус. Так, після перепрофілювання Полтавської міської клінічної лікарні №5 в інфекційний центр звідси одночасно звільнилися 15 медсестер. Пішли саме через страх захворіти, бо в закладі не було належних засобів індивідуального захисту. Минулого тижня коронавірус було виявлено одночасно у 15 працівників Київської міської клінічної лікарні №6. Головний лікар медзакладу Вадим Крижевський у коментарях «Укрінформу» пояснював, що лікарня була забезпечена засобами індивідуального захисту. Натомість працівники лікарні коментували, що навіть після того, як установу було визначено опорною для прийому пацієнтів із пневмонією, адміністрація не надала медикам захисних костюмів, респираторів, рукавичок та окулярів, цитує лікарів «Укрінформ». Про нестачу засобів захисту «Дню» розповідають і працівники столичної «Швидкої» (див. серію матеріалів Миколи Тимченка). Практично в кожному регіоні на лікуванні опиняються ті, хто мав би надавати медичну допомогу. Чому так відбувається?

НЕ ВИСТАЧАЄ 500 ТИСЯЧ КОСТЮМІВ ТА 200 ТИСЯЧ РЕСПИРАТОРІВ

Перші тижні карантину Міністерство охорони здоров'я обіцяло використати саме на підготовку медичної галузі до коронавірусу. Насамперед відомство планувало забезпечити медперсонал засобами індивідуального захисту і розпочати закупівлю обладнання, якого бракує для лікування хворих з COVID-19. Щодня із Офісу Президента нам шлють звіти про чергові поставання масок та халатів для лікарів. Але ситуація від цього чомусь не поліпшується. За даними Національної служби здоров'я України, в лікарнях, які борються з COVID-19, досі бракує засобів захисту, обладнання і персоналу.

Для оперативного збору та відтворення даних НСЗУ створила аналітичну панель, на якій відображені всі ці дані. Так, забезпеченість обладнанням становить 71,5%, засобами індивідуального захисту — 59,4% і забезпеченість персоналом — 76,7%. Це середні показники. Для прикладу, перша міська клінічна лікарня Полтави забезпечена на 100% обладнанням, а от у працівників є лише 13% від потреби. Лише на 6% забез-

печена засобами захисту спеціалізована медико-санітарна частина міської ради в Енергодарі, обладнанням — на 58% і персоналом — на 76%. Наприклад, Київська міська дитяча клінічна інфекційна лікарня №1 зі 100% персоналом має лише 58% засобів захисту. Тож ідеальної картини, де були б цифри 100% за всіма трьома параметрами, немає в жодній лікарні, яка визначена як заклад, що приймає хворих на коронавірус.

За даними Prozoogo, за останні два місяці в Україні було закуплено 2,5 мільйона захисних масок для медичних установ за 25 мільйонів гривень. Та крім цього медикам потрібні респиратори. За підрахунками МОЗ, їх потрібно приблизно 200 тисяч штук. А ще необхідні спеціальні захисні костюми. Їхнє постачання та виробництво лише налагоджується. Так, держпідприємство «Медичні закупівлі України» МОЗ планує закупити 90 тисяч костюмів біологічного захисту для боротьби з COVID-19. Однак виробництво костюмів розпочнеться лише після укладання договору з МОЗ. Та й це покриє орієнтовно 20% від потреби в костюмах біозахисту, бо всього необхідно 500 тисяч штук.

«ЗАВАЖАЄ ЗНЕВАЖЛИВЕ СТАВЛЕННЯ ДО ВЛАСНОЇ БЕЗПЕКИ»

У МОЗ наголошують, що здоров'я медиків ставлять на перший план. У відомстві вивчають кожен випадок захворювання лікарів, навіть відправляють у регіони спеціальні комісії для перевірки, як лікарні забезпечені спецзасобами та як медпрацівники готові до прийому хворих. Зі свого боку Всеукраїнське лікарське товариство проводить серед медпрацівників опитування, наскільки медики захищені від епідемії коронавірусу. Така статистика допоможе зрозуміти, що відбувається всередині кожного закладу.

Однак керівник асоціації «Служба організації інфекційно-го контролю» Юрій ЛЕОНОВ вважає, що крім системи захисту медиків, держава має проводити роз'яснювальну роботу з медперсоналом. Як показує досвід співпраці асоціації з лікарнями, не всі дотримуються норм гігієни та санітарії. «Насамперед у нас є проблема з тим, що навіть без коронавірусу чомусь серед лікарів, а не медсестер, було трохи зневажливе ставлення до антисептиків та гігієни рук, — каже керівник асоціації. — А руки — це основний інструмент перенесення всіх захворювань, у тому числі й внутрішньолікарняних інфекцій. За європейськими та американськими стандартами в лікарнях заборонені рушники із тканини, бо це джерело інфекції. Потрібні паперові

рушники. Коли я говорив про все це в лікарнях, багато лікарів сперечалися, що все життя так робили і змінювати нічого не будуть. От і результат. Я певен, що 50% тих, хто сьогодні захворів, продовжували витирати руки рушниками. Ще одна виявлена нами проблема — обробка рук антисептиком, це потрібно робити перед вдяганням рукавичок і після того, як їх зняли...»

«Щодо кількості засобів захисту, то більш-менш ситуація була завжди в нормі. Але теж у кожній лікарні були свої особливості. Наприклад, у Житомирській лікарні імені Громашевського старша медсестра працювала за принципом, що все має бути з запасом, усі знали, як потрібно користуватися антисептиками, там навіть були шведські системи з одноразовими антисептиками. Все працювало прекрасно. А в одній із лікарень Києва ми бачили, що антисептик куплений найдешевший, ним ніхто не користувався, він припадав пилом», — резюмує Юрій Леонов.

«ЗНОВУ ПОТРІБНО ВИРІШУВАТИ, ЯКУ Ж СИСТЕМУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я СТВОРЮВАТИ»

На думку члена координаційної ради «Українська медична експертна спільнота» Костянтина НАДУТОГО, добре, що держава кинула всі сили на забезпечення лікарень засобами захисту, але треба мислити глобально і якнайшвидше відбудувати систему власної біобезпеки: «Це потребує мільярдів гривень. Їх потрібно надати, бо ця епідемія — не остання. Це лише попередження. Все-таки це не Ебола, де смертність становить 90%, це всього лише респираторна інфекція. Потрібно готуватися до опору вже зараз».

Костянтин Надутий додає, що знову на першому плані стоїть проблема — то як же далі реформувати медичну систему, адже медицина на західний лад показала свої слабкі місця і тепер не вважається зразковою: «Як і сто років тому, знову постає питання опору інфекційним захворюванням — виникли нові загрози та ризики, пов'язані з глобалізацією, інфекційними хворобами. І знову доводиться думати, яка ж система охорони здоров'я має бути, і, вочевидь, вона повинна мати резерви та сили, щоб реагувати на такі виклики, як сьогодні, чи будемо тримати населення на карантині по півроку?»

Інна ЛИХОВИД,
газета «День», числа №75-76, 24 квітня 2020-й рік
(У скороченому вигляді. Повністю читайте за посиланням: <https://day.kyiv.ua/uk/article/cuspilstvo/vidnovyty-zahysni-rezervy>)

XVII Міжнародний фестиваль про права людини DOCUDAYS UA 24 квітня стартував онлайн

Шановні читачі нашого часопису, надаємо інформацію з двох прес-релізів з посиланнями на його (фестивалю) онлайн-ресурси, зайшовши на які, можна взяти участь або в онлайн-заходах правозахисної програми, або подивитись і обговорити в соціальних мережах фільми фестивалю.

На мою думку це унікальний шанс, щоб, скориставшись Інтернетом, взяти участь в події європейського рівня.

Наша громадська організація «Криворізьке міське правозахисне товариство» щороку, починаючи з 2007-го, восени або взимку проводить Мандрівний фестиваль документального кіно про права людини, користуючись фільмами, на які отримують авторські права на перегляд у кіно-театрах. Ми разом з Культурно-Громадським центром «ШЕЛТЕР +» запрошуємо до Кривого Рогу іноді й режисерів фільмів

Ми звернулися (в тому числі – в соціальних мережах) до тих цільових груп з численних локацій міста – це і бібліотеки, і юридичні клініки, вищих навчальних закладів, і спеціалізовані школи, і коледжі, які восени будуть учасниками Мандрівного DOCUDAYS UA із запрошенням взяти участь в онлайн-заходах із правозахисної програми.

Гід програмою 17 Docudays UA

17 Міжнародний фестиваль документального кіно про права людини Docudays UA відбудеться онлайн. Цьогоріч дивитися фестивалю стрічки, брати участь у правозахисних дискусіях і майстер-класах відомих режисерів та режисерок зможуть не лише кияни, а й уся Україна. 17 Docudays UA пройде в мережі з 24 квітня до 3 травня. Усі фестивалюні кінопокази та онлайн-трансляції будуть **безкоштовними**. Розповідаємо детальніше, що чекає на глядачів та глядачок 17 Docudays UA.

I. Кінопрограма

Ми презентуємо **70 документальних стрічок** з різних куточків світу на платформі **docuspace.org**. Для перегляду документального кіно потрібно лише зареєструватися на сайті. Більшість фільмів будуть доступні на **DOCUSPACE з 24 квітня по 10 травня**. Винятком є стрічки національного конкурсу, які будуть доступні лише протягом доби з моменту їхньої прем'єри (детальніше про це читайте нижче).

17 Docudays UA присвячений темі **дорослішання**. Онлайн-фестиваль збереже всі конкурсні програми: **DOCU/СВІТ**, **DOCU/УКРАЇНА** та **DOCU/КОРОТКО**. Одна із десяти номінованих стрічок здобуде нагороду **«RIGHTS NOW!»**. Новацією 17 Docudays UA є **підліткове журі**. Серед десяти фільмів з усіх кінопрограм, що найкраще розповідають про захист прав людини та є цікавими молодіжній аудиторії, п'ять підлітків оберуть один, який сподобається їм найбільше. Він отримає спеціальний **Приз підліткового журі**.

До національного конкурсу **DOCU/УКРАЇНА** увійшли п'ять стрічок, що фіксують усе різноманіття української реальності: **«Не хвилюйся, двері відчиняться»** (реж. Оксана Карпович), **«Будинок»** (реж. Тетяна Кононенко, Матільда Местер), **«Зарваниця»** (реж. Роман Хімей і Ярема Малащук), **«Земля блакитна, ніби апельсин»** (реж. Ірина Цілик) та **«War Note»** (реж. Роман Любий). Усі вони є повнометражними дебютами. Разом з їхніми автор(к)ами ми спостерігаємо за повсякденням українських електричок, подорожуємо в часі в кінопоємі про Держпром, вирушаємо в паломництво до Зарваниці, знайомимось з родиною з Красногорівки у червоній зоні Донбасу, а через особисті відеозаписи українських солдат трохи більше дізнаємося про їхні будні.

У міжнародному конкурсі **DOCU/СВІТ** представлено 12 повнометражних фільмів, зокрема дві українські стрічки, які одночасно змагаються й у національному конкурсі. Це повнометражні дебюти Ірини Цілик **«Земля блакитна, ніби апельсин»** та Оксани Карпович **«Не хвилюйся, двері відчиняться»**. Серед інших стрічок програми: **«Заморожена надія»** – футуристична історія про найменшу креоновану

людину у світі; скандальна венесуельська **«Причина»** про тюремне самоврядування; французька **«Чорна діра»**, що фіксує оповіді про власні реінкарнації у медитативному трансі; фінська стрічка **«Віч-навіч»** про унікальні методи роботи місцевих пенітенціарних служб; румунське кіно **«Колектив»** про журналістське розслідування, що призвело до корупційного скандалу; американська **«Межа»**, яка впритул наближає до політтехнологій праворадикалів із розпалювання ненависті.

Конкурсна програма **DOCU/КОРОТКО** презентує 12 короткометражних стрічок хронометражем до 30 хв. з усього світу: від Куби до Белгії, від Франції до Південної Африки. Серед них три роботи від українських авторів та авторок: **«Колообіг»** (реж. Олексій Радинський), **«Понеділок п'ятниці»** (реж. Іванна Прокопчук), **«зонг»** (реж. Еліас Парвулеско, Тета Цибульник, Світлана Потоцька).

Поза конкурсом стрічки представлені у семи програмах: традиційних **DOCU/ХІТИ**, **DOCU/АРТ**, **DOCU/ДІТИ** та особливих, до яких належать: **ретроспектива** званої французької режисерки **Клер Сімон**, програма документальних кіноесеїв **«Вибачте. Зображення відсутні»**, програма шотландського кіно **«Знаходження: Шотландія у фокусі»**, центральна програма фестивалю **TEEN SPIRIT**.

У шести стрічках **TEEN SPIRIT** молоді люди постають перед вічними питаннями про стосунки з батьками, особисте та професійне життя. **«Аврора»** розповідає історію розвитку талановитої 16-річної норвезької авторки та виконавиці пісень. Призер фестивалю «Санденс», фільм **«Підборіддя»** привідкриває завісу над життям інстаграмерів-інфлюенсерів в Америці. Фільм **«Безсмертний»** – це занурення в індустріальне місто на північному заході Росії, що розкриває механізми добровільного перетворення людей на ресурси держави...

У програмі **DOCU/ХІТИ** глядачів і глядачок також очікують: оскарівський номінант – фільм Тамари Котевської та Любомира Стефанова **«Медова земля»**, що оповідає про шкоду, якої може завдати експансія західних звичай. Емпатійне та ґрунтовне дослідження домашнього рабства **«За кордоном»**. Призер Берлінале та Міжнародного фестивалю документального кіно Sheffield Doc/Fest **«Опівнічний мандрівник»** – історія біженця, який знімає смартфоном свою подорож у невідоме, сповнену ризику та небезпек. Крім цього, вперше в Україні – призер Венеційського кінофестивалю 2018 року, шедевр **«Що ти робиш, коли світ у вогні?»** метра гібридної документалістики Роберто Мінервіні – бентежні роздуми про расову ситуацію в Америці. У програмі **DOCU/ДІТИ** чотири історії, де замість казкових супергероїв ми зустрічаємо звичайних дітей із різних куточків світу. Однією з програм Docudays UA-2020 є **ретроспектива** званої французької режисерки **Клер Сімон**. Особливістю добірки є 10-серійний документальний фільм **«Село»**. Документальний серіал розгортається навколо команди кінофестивалю у французькому селі Люсса. Ми бачимо, як серед виноградників і фруктових дерев народжується кооператив з онлайн-дистрибуції фільмів. Щовечора протягом фестивалю тижня о 21:30 на головному сайті docudays.ua на глядачів та глядачок очікуватиме чергова серія **«Села»**.

Програма **«Вибачте. Зображення відсутні»** виводить жанр документального есе із синефільського затінку на великі екрани. В ній зібрані документальні кіноесеї таких канонічних постатей, як Жан-Люк Годар, Аньєс Варда, Шанталь Акерман, Йонас Мекас, Томас Гайзе, і таких режисерів і режисерок, як Елфі Мікеш, Пітер Томпсон, Люсія Маргарита Бауер, чий переконаливі голоси мають поки малий резонанс.

Ще одна позаконкурсна програма **«Знаходження: Шотландія у фокусі»** підготована у співпраці з членом журі конкурсу **DOCU/СВІТ**, незалежним куратором кінопрограм і культурним менеджером **Хосе-Рамоном «Мон» Рівасом**. Чільне місце у програмі займає поетична ретроспектива

видатної режисерки незалежного авангардного кіно Шотландії Маргарет Тейт **«Там, де я – це тут: 100 років Маргарет Тейт»**.

II. Інтерактивні трансляції

Пропонуємо вам долучитися до трансляції онлайн-події **DOCU/КЛАСУ**, тет-а-тет розмов українських кінокритиків з учасниками та учасницями національного конкурсу, а в обід – смакувати суп з режисерами/-ками. Усі онлайн-трансляції відбуватимуться на головній фестивалюній сторінці **docudays.ua**, а також на нашому **Youtube-каналі** та на сторінках відповідних Facebook-подій.

RIGHTS NOW!

ПРАВАЗАХИСНА ПРОГРАМА НА DOCUDAYS UA-2020

Із 25 квітня по 3 травня під час 17 Міжнародного фестивалю документального кіно про права людини Docudays UA онлайн проходитиме **правозахисна програма RIGHTS NOW!** Щодня програма розкриватиме певну тему: **«Права людини»**, **«Кібербулінг»** (2 дні), **«Війна»**, **«Сім'я»**, **«Активізм»**, **«Рівність»**, **«Можливості»**, **«Освіта»**. Протягом онлайн-фестивалю на головній сторінці docudays.ua будуть доступні онлайн-трансляції зустрічей та дискусій за участі громадських активістів, фахівців та фахівчинь державного сектору, психологів, учасників освітнього процесу тощо. Відкриє **RIGHTS NOW!** розмова як захистити свої права в умовах надзвичайного стану? О 14:30 у день **«Права людини»** поговоримо про це у дискусії **«COVID-19: чи готові ми поступитися своїми правами?»**. Ексклюзивно для фестивалю Docudays UA створено серію ілюстрацій про права дітей від інтернет-мему Гусь. Тож продовжить день презентація ілюстрацій та тренінг **«Про права дітей простою мовою»** о 18:30...

Продовжить день дискусія **«Кампанія проти кібербулінгу. Історії успішної протидії»**. О 18:30 експерт(к)и Всеукраїнської кампанії проти кібербулінгу Docudays UA презентують нове аналітичне дослідження про попередження та протидію цькувань в інтернеті.

У день **«Війна»** о 18:30 приєднується до дискусії **«Дітям не місце на війні!»** Поговоримо про те, як Україна захищає права дітей в умовах збройного конфлікту, яку допомогу від держави отримують діти у сирій зоні. У день **«Сім'я»** поговоримо про захист дітей під час дискусії **«На силіство в сім'ї: як допомогти дітям?»** О 18:30 йтиметься, як захистити дитину у ситуації домашнього насильства.

Коли за ґрати потраплять замовники вбивства Катерини Гандзюк? Поговоримо у день **«Активізм»**. Дискусія **«Напади на активістів: як добитися розслідування? Досвід ініціативи «Хто замовив Катерину Гандзюк?»** розпочнеться о 14:30. А о 18:30 у дискусії **«Підлітковий активізм: плюси, мінуси, підводні камені»** йтиметься, як змінилася ситуація з безпекою підлітківих акцій за останні роки, та як влада розслідує випадки переслідування молодих активістів.

Продовжить правозахисну програму день **«Рівність»**...

Ще одна подія правозахисної програми **RIGHTS NOW!** – **«Жива бібліотека»**, яка так само відбуватиметься онлайн з 27 квітня по 2 травня. Організатори підібрали для «бібліотеки» унікальні «книжки», щоб «читачі» усвідомили, наскільки життя реальної людини, яка представляє ту чи іншу вразливу групу в суспільстві, відрізняється від наших уявлень про неї. Усі події правозахисної програми відбуватимуться з перекладом жестовою мовою, що стало можливим у партнерстві з ГО **«Відчуй»**.

Щоб отримати вичерпнішу інформацію про правозахисну програму фестивалю та з питань організації інтерв'ю, звертайтеся до **Ірини Сидоренко**, комунікаційної менеджери правозахисного департаменту Docudays UA, на e-mail: **iryna.sydorenko@docudays.ua** або за номером: **(063)763 92 07**.

Підготував матеріал координатор фестивалю в місті Кривому Розі від ГО «КМПЗТ» Олександр ЧИЖИКОВ, моб.096-614-86-77.

Павло Казарін: Випробування національної пам'яті Зеленським

(Точка зору)

Рік тому українські виборці вирішили поставити експеримент. Тепер ми стежимо за його результатами.

Останні шість років життя країни завведено оцінювати по-різному. Але серед безлічі суперечливого є дещо очевидне. Наприклад, – новий етичний контур. Російське вторгнення змусило Україну проводити ревізію свого багажу. Історія ХХ століття була написана радянськими авторами – і тому ще нещодавно наша країна навчалася за чужими підручниками. Зла іронія: у той момент, коли Москва вирішила відродити своє імперське минуле, – Україні довелося згадувати своє власне.

Країна навчалася говорити по-новому. Згадувала періоди боротьби і спротиву. Займалася національною пам'яттю. До колишнього маркера «на/в Україні» додалися нові. Вододіл «свій-чужий» став проходити через «георгіївську стрічку» і червоний мак, «Велику Вітчизняну» і Другу світову.

Цей новий контур країна створювала п'ять років. Україна емансипувалася від імперії, і від її погляду на українське минуле. Цьому противилися ті, хто мріяв повернути країну на російську орбіту, але співвідношення сил було не на їхню користь. Офіційний Київ змінував символічний ландшафт країни, переіменовував вулиці, перейменовував міста і відновлював сторінки історії. Через п'ять років цей історичний частокіл проходить перевірку на міцність.

Володимир Зеленського складно назвати носієм ідеології. Радше навпаки: судячи з його новорічного звернення, символічні речі для нього вторинні. Який він був п'ятим президентом країни, декомунізації вулиць і десовєтизації підручників могло не статися. Але так вже вийшло, що він став шостим. Із його приходом у колишньої політики національної пам'яті забрали державні милиці. Ось уже рік вона живе без офіційних підтримок. Проходить перевірку на міцність і випробування часом. Новий традиції, який п'ять років від народження, тепер доведеться самій захищатися від десятиліть радянської інерції.

Нам випало жити всередині масштабного соціального експерименту. Стартові умови досить прості. У нас є новий етичний контур, народжений за підсумком вторгнення. Президент без виразного історичного світогляду. І суспільство, що складається з проукраїнського табору, проросійської опозиції й інертної більшості. Якщо нову етику спробують здолати – ми знову почнемо від перших осіб радянські нарративи. Про «Велику Вітчизняну» і спільне минуле. Про велич радянських звершень і братерські зв'язки. Ми занадто недавно живемо в новій реальності, щоб відмахуватися від можливості реваншу старої.

Втім, є й інший варіант. Якщо політика національної пам'яті переможе, то президентське оточення почне говорити її мовою, використовувати її символічний ряд і посилатися на її пантеон героїв. І в цей момент ми зможемо сказати, що новий етичний контур зумів здобути перемогу. Що відтепер саме він сприймається політиками як джерело легітимності, яке дозволяє їм виступати від імені нації.

Уявлення не маю, який із двох сценаріїв візьме гору. Україна занадто непєредбачувана для прогнозів. Але випробування Зеленським сьогодні проходить дуже багато з того, до чого Україна звикла за останні роки. Національна пам'ять – не виняток.

Павло КАЗАРІН, оглядач «Крим. Реалії», сайт радіо «Свобода». 24 квітня 2020 року

Думки, висловлені в рубриці «Точка зору», передають погляди самих авторів і не конче відображають позицію радіо «Свобода»

ПРО ЦІКАВЕ Й ВАЖЛИВЕ – З ГЛИБИН ІСТОРІЇ

Кремлівський цвинтар катів України

Біля свого соратника похований в Стіні Семен Будьоний, командувач Першої кінної армії, відомої грабіжництвом, мародерством, безсудними розстрілами, єврейськими погромами. Три ордени Червоного прапора відзначили ці «подвиги» командувача «червоної кавалерії» в Україні.

Григорій Петровський, уродженець Харкова, від березня 1919 року і до 1938 року очолював уряд в Україні, був важливим організатором примусової колективізації села, репресій, голоду 1932-33 років. На його честь було перейменовано в 1926 році місто Катеринослав. Це йому належить крилатий вислів 1937 року: «Немає у світі сили, яка могла б зупинити наш могутній рух до комунізму».

Уродженець Москви Віктор Абакумов був відомий як пристрасний любитель футболу, фокстроту і шашликів, але менш знаний як начальник управління особливих відділів від 1941 року і Головного управління контррозвідки «Смерш» («Смерть шпигунам»), які провели прилюдні розстріли великого числа українців, звинувачуваних у симпатіях до німців.

Організатором репресій в Україні, особливо в часі німецько-радянської війни, був також похований в стіні генерал-полковник Лев Мехліс. Маршал Георгій Жуков ще в роки громадянської війни командував придушенням селянських

повстань, а в роки війни з німцями кинув попереду танків на ворожі кулемети сотні тисяч невішкolenих українських селян. Це він в 1941 році видав наказ про розстріл сімей червоноармійців, які потрапили в полон, а їх самих – після повернення з полону.

Знайшлося тут місце і для Андрія Вишинського, який у 1928 році очолив процес із «Шахтинської справи» на Донбасі – одну з перших в Україні більшовицьких розправ над технічною інтелігенцією. В кремлівській стіні похований Ю. Ларін (Лурье), який в роки колективізації був керівником зі створення «радянських господарств» (радгоспів) – зразків надцентралізації сільської економіки.

Похований в 1932 році в Кремлівській стіні Купріян Киркиж – у 1918 році організатор червоного війська у Харкові, яке виступило проти незалежної України, а потім – проти війська Нестора Махна. Купріян Киркиж в 1922-27 роках був одним з провідників Комуністичної партії і несе відповідальність за збройне придушення проявів опору більшовицькому режимові. Розалія Землячка (справжнє прізвище Залкінд) з Києва в 1920 році разом з Бела Куном організувала в Криму каральні акції і масові безсудні розстріли. Цікаво, що голова Кримського

революційного комітету мадяр Бела Кун не був удостоєний чести поховання в стіні, а розстріляний за наказом Сталіна в 1938 році.

Не тільки Бела Куна, а й багатьох інших кривавих діячів досягла сталінська куля. Місце їхніх поховань невідоме. Проте їхні злочини проти українського народу знайшли урядове виправдання в роки правління Хрущова-Брежнєва.

Варто назвати більш відомих з них. Володимир Антонов-Овсієнко (справжнє прізвище – Овсієнко) в 1919 році став командувачем українського фронту, який вирушив на приборкання незалежної України. Цитую за книжкою його сина. Антона Антонова-Овсієнка, «Марний подвиг»: «Командування фронту, намагаючись швидше покінчити з вузькоукраїнськими завданнями і виконати завдання загальностратегічні, підготувало наступ проти Петлюри і на Кримському напрямку. Використовуючи таранну силу дивізії Щорса, війська українського фронту завдали у березні петлюрівцям нищівного удару, зайняли Вінницю і Жмеринку, до 1 квітня вийшли до Дністра і завершили операцію». В. Антонов-Овсієнко розстріляний в лютому 1938 року, реабілітований у 1956-му.

Микола Демченко з Лебедина на

Харківщині, секретар Київського окружного комітету Комуністичної партії, в 1932 році став народним комісаром землеробства УССР. Це він був у числі провідних організаторів Великого голоду. Розстріляний у жовтні 1937 року, реабілітований в 1954 році. М. Хрущов написав про нього: «Загинув від руки Сталіна, але був безмежно відданий генеральній лінії партії і особисто Сталінові».

Всеволод Балицький з Верхньодніпровська від 1918 працював у Всеукраїнській ЧК (попередник КГБ), а з липня 1922 до 1937 року очолював цю структуру в Україні і особисто провів численні безсудні страти національно свідомого населення і закладників, арешти і заслання «націоналістичної» інтелігенції, заборони видавати пашпорти селянам, був провідником масового терору 1930-х років, від 1932 року мав особисте доручення Сталіна з «безумовного виконання плану хлібозаготівель», тобто організації винищення села голодом. Розстріляний в листопаді 1937 року.

Кость ЛЕВЧУК, альманах Українського Народного Союзу (2005, річник 95-ий), видавництво «Свобода», Парсиплані, Нью-Джерзі, США. (Продовження, початок – у числі 7-му).

СЛОВА. КОЛИ ПОРІВНЯЄТЕ, ТОДІ ЗРОЗУМІЄТЕ

УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКИЙ ЕТИМОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК»

Єдність, єднання – стати чимось одним, єдиним. – **Сплоченность, сплотиться** – стати єдиною плоттю.

Жебрак – жебрає, просить, **злидар** – зазнає зла, **злидений** – має злидні, тобто злі дні, **нуждений** – має нужду, йому щось нужно, **убогий** – небога, тобто небагатий, **старець** – старого віку. – **Нищий** – він ніщо, тобто ніхто, **побирушка** – він щось бере, збирає.

Заборона – щось обороняється так, що ним важко заволодіти. – **Запрет** – від «претити», перечити, перекривати, **Завершувати і завершати** – засипати яму доверху, накласти скирту доверху, закінчувати верх будівлі.

Завітати – привітати, дати вітання. – **Пожаловать** – пожаліти, виявити жалість. **Загін** – його загнали. – **Отряд** – його відрядили або він сформований з рядів. **Загорожа** – загороджує город. – **Забор** – щось забирає.

Задоволення – коли чогось є доволі. – **Удовлетворение** – коли створюється достаток («довлеть») – мати у чомусь достаток).

Заїжджий двір, заїзд – туди заїжджують. – **Постоялый двор** – тут можна постояти.

Замах – коли замахуються. – **Покушение** – коли намагаються когось вкусити. Підкусити, покусити або спокусити, **посягательство** коли хочуть чогось досягнути.

Заохочувати – викликати охоту, хотіння. – **Поощрять** – з давньослов'янської «гострити», «загострювати».

Залог – гарантія чогось покладеного, залежного, закладається.

Заручини – коли беруться і тримаються за руки. – **Помолвка** – коли щось мовлять, промовляють.

Заснувати – закласти основу, **запровадити** – кудись провести. – **Учредить** – поставити в чергу, череду.

Засоби – пособляють, допомагають. – **Средства** – ми використовуємо їхню посередництво.

Захоплення – коли щось хапає. – **Восхищение** – коли хтось викрадає, краде («хищение»), **восторг** – вочевидь щось пов'язане з успішним торгом.

Збиток – коли чогось позбулися, щось було – і нема. – **Ущерб** – щось пощерблене, потріскане.

Збіговисько – туди прибігли. – **Сборище** – туди збираються.

Збочення – кудись пішло убік. – **Извращение** – кудись обернулось, перевернулось.

Зброя – вона зібрана, її збрали. – **Оружие** – вона, як і **ружьє, рушниця**

(порівняй – **рушник**) – служить для рук. **Здається** – воно себе здає, дає. – **Кажется** – воно про себе каже, промовляє. **Вочевидь і по-видимому** – його бачать, тобто воно себе показує. – **Мерещиться** – воно мерехтить, маячить, виблискуює..

Злочинець – вчинив зло. – **преступник** – щось переступив

Змагання – коли щось можуть, зможуть. – **Соревнование** – коли обоє ревно чогось прагнуть, **состязание** – коли обоє тягнуть, стягують щось важке.

Зошит – це те, що зшили. – **Тетрадь** – це те, що з чотирма (з грецької – «тетра») кутами.

Зрадник, зраджувати – сходить з ради. – **Предатель, предать** – щось передати. **Изменник, измена** – щось змінити.

Иноземний – з чужих земель. – **Иностранний** – з чужих сторін, з чужих країн.

Іменник – має ім'я. – **Существительное** – є суттєве.

Карбованець – його карбували, робили насічки на краях. – **Рубль** – його рубали.

Квочка – квочке, видає звуки. – **Наседка** – сидить собі тихо.

Керівник – керує, вказує керунок. – **Руководитель** – водить руками чи веде за руку.

Клопотання – зі словянських мов – поспіх, шум, гам. – **Ходатайство** – коли ходять.

Ковдра – вочевидь від англійського «cover» – обгортка, кришка, обшивка, чохол, звідси російське «ковер», **коц** – від німецького: груба тканина, одяг. – **Одеяло** – його одягають («одевают»).

Комаха – походить від комара. – **Насекомое** – калка з латини – тварина з насічками на тулубі.

Кордон – від французького, що має значення «шнур»: порівняй «корд». – **Граница** – зменшувальне від «грань», «кут», «край». – **Рубіж і рубеж** – те, що відрубали.

Край, кінець – межа, закінчення чогось. – **Предел** – його приробили («приделали»).

Країна – країна. – **Страна** – стороння.

Криниця – крита, накрита, **копанка** – копана, **студня** – там, де студена вода. – **Колодець** – зроблений з дерев'яних колод.

Куля – вона кругла, куляста. – **Пуля** – вона палить, стріляє.

Ласкаво просимо – просимо з ласкою. **Уклінно просимо** – просимо на колінах. – **Милости просим** – просимо

милості, помилування, **добро пожаловать** – добре нас пожалійте.

Лихвар – спричиняє лихо. – **Ростовщик** – в нього росте відсоток, росте капітал.

Ліжко – там, де лежать. – **Кровать** – це щось вкрите покривом, покривалом.

Лікарня, лічниця – там, де лікують. – **Больница** – там, де хворіють («болеют»).

Літній – має літа. – **Пожилой** – пожив.

Масток – його хтось має. – **Поместье** – воно поміщене на якомусь місці.

Майдан – від перського, що означає «площа, поле». – **Площадь** – плоска, рівна.

Молоді, молодята – просто молоді, молоді за віком; **молодиця** – заміжня жінка. – **Молодожени** – щойно одружені, або одружені молоді.

Нанівець – на ні. – **Насмарку** – від «змазати», «забруднити».

Напрямок – прямо. – **Направление** – направо.

Нащадок – це вочевидь той, що обєригає, щадить спадщину, **спадкоємець** – це той, хто йме, має спадщину. – **Потомок** – це той, хто буде потім.

Небіж, небога – він убогий, убога, вочевидь племінники і племінниці вважалися бідними родичами. – **Племяник, племянница** – належать до племені.

Неділя – коли не займаються ділом. – **Восресенье** – коли воскресають. **Неделя** – коли не займаються ділом протягом тижня.

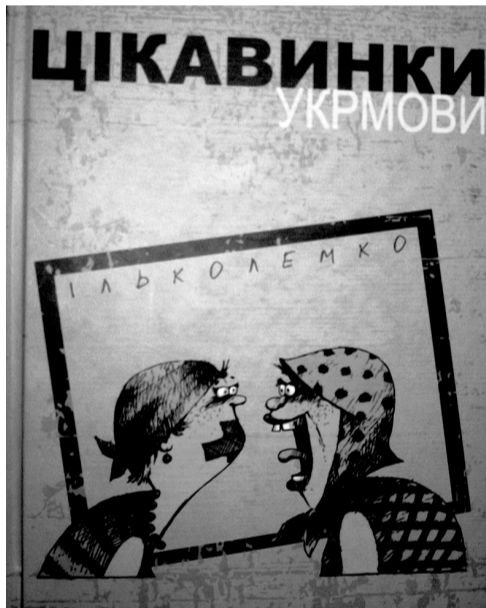
Недоїдки – їх не доїли, тобто не їли. – **Объедки** – їх доїли і навіть об'їли.

Недолюдок – не досягнув рівня людини, можливо – викидень. – **Изверг** – викидень.

Незалежність – походить від польського «niepodleglosc», тобто бути незалежним означає не залежуватися, не лягати ні під кого, не скніти в бездіяльності в лежачому стані – **Независимость** – походить від німецького «die Unahangigkeit» (hangen – висіти) і англійського «independence» (depend – висіти, бути прив'язаним) і означає «не висіти», «не зависати», бо вочевидь коли тебе повісять, то вільним ти вже не будеш. Звідси і зворотні поняття – **залежний і зависимий**. Поняття незалежності для українців і росіян, як і решта термінів, прийшло із Заходу.

Нездужання – коли бракує дужості, сили. – **Недомогание** – коли не можуть.

Неминучий – його не можна оминати. – **Неизбежный** – від нього не можна втекти.

Немовля – дитина, яка ще не говорить. – **Грудной ребенок** – дитина, яка ссе груди.

Непохитний – його не можна похитати. – **Незыблемый** – не схожий на болото, трясину, (зубь).

Нестатки – коли чогось не стало, не стає. – **Лишення** – коли лишили ні з чим чи просто лишили.

Нищити – перетворювати на ніщо. – **Истреблять** – коли треба, використовувати для потреби.

Обгрунтовувати – спиратися на ґрунт. – **Обосновывать** – спиратися на основу.

Оберемок – те, що беремо. – **Охапка** – те, що хапаємо.

Обов'язок – це те, що зв'язує, пов'язує. – **Долг** – це те, що ти винен і що треба віддати.

Опади – падають. – **Осадки** – сідають.

Освіта – світить, освітлює. – **Образование** – створює образ.

Пекло – де печуть. – **Ад, преисподня** – давньогрецьке і старослов'янське – підземне царство, те, що на споді, під землею.

Перемога, перемогти – зробити більше, ніж можеш, **звитяга** – коли щось витягають чи перемагають важкість. – **Победить** – подолати беду.

Подолати і подолати – перемогти долю. – **Превозмочь, перемочь, перемогать** – те саме, що й перемагати.

Ілько ЛЕМКО, з книги «Цікавинки укромови», видавництво «Апріорі», м. Львів, 2016-й рік. (Продовження, початок в числі 7-му).

КНИГА: ВАЖЛИВЕ ДЛЯ УКРАЇНЦІВ

Ця рубрика була започаткована нами у числі 3-му за лютий цього року як внутрішньосторінкова літературної сторінки «Світла криниця». Однак книга Юрія Луканова – це не художній твір і навіть не художня есеїстика, а це – яскравий приклад української журналістики 21-го століття. А через це ми вирішили зробити названу вище рубрику як таку, що є частиною цілої газети, а не лише – літературної сторінки. А матеріал, там викладений, є надважливим, бо російсько-українська війна триває вже сьомий рік: довше, ніж Друга світова. А тому ВАРТО ЗНАТИ ВСІМ, як це все розпочиналося...

«КНИГА РОЗПОВІДАЄ ПРО НОВУ ХВИЛЮ ПОЛІТИЧНИХ РЕПРЕСІЙ»

«... Окупований Крим був буквально затоплений масовим напливом російських силовиків, суддів та місцевих парамілітарних груп, які ведуть прослуховування, стеження за журналістами, здійснюють руйнування майна та акти насильства, затримують за фальшивими звинуваченнями і проводять політично мотивовані процеси, застуджуючи невинних журналістів та громадських активістів.

Окупаційний режим Президента Володимира Путіна в Криму проводить систематичні репресії, які востаннє бачили ще за темних часів Радянського Союзу. Це включає в себе не лише закриття та корпоративне рейдерство засобів масової інформації, але також використання бандитських угруповань («тітушок») для жорстокого побиття журналістів та, в деяких випадках, вбивств і насильницьких зникнень громадських активістів...

У праці Луканова також аналізується, які репресивні кроки зробила окупаційна влада для створення в Криму монополії російських засобів масової інформації, як здійснювалися рейдерські напади на українські та кримськотатарські видання... Книга розповідає про нову хвилю політичних репресій проти кримських татар, яка почалася після російської окупації. Половина кримськотатарського народу загинула в 1944 році під час етнічної чистки й депортації з Криму до Середньої Азії на підставі сфальшованих звинувачень у «співпраці з нацистами». Кримським татарам було заборонено відзначати щороку у травні річницю геноциду 1944 року. Їм дозволили повертатися до Криму наприкінці 1980-х і у 1990-тих роках, і станом на 2014 рік вони склали п'ятнадцять відсотків населення Криму. Починаючи з 2014 року за російської окупації кримськотатарські лідери були вигнані та ув'язнені, їх засоби масової інформації – закриті, а їхній представницький орган – Меджлис – був заборонений...

Тарас КУЗЬО,
старший науковий співробітник Центру трансатлантичних відносин Школи фундаментальних досліджень при Університеті Джонса Гопкінса, автор книги «Війна Путіна проти України», співавтор видання «Джерела великої сили політики Росії: Україна та великий європейському порядку». У листопаді 2010 він опублікував працю «Крим: чергова «точка спалаху» в Європі?», у якій прогнозував російське вторгнення та окупацію, що сталася чотири роки потому.

Юрій ЛУКАНОВ: «Пресувальна машина: як Росія знищувала свободу слова в Криму»

«27 лютого 2014 року о четвертій годині ночі озброєні люди у військовій формі без розпізнавальних знаків захопили приміщення Ради міністрів і Верховної Ради Автономної Республіки Крим. Із гіркою іронією журналісти порівнювали це з нападом нацистської Німеччини на СРСР. Тоді, 22 червня 1941 року, війна так само почалася о четвертій годині ранку.

Трохи більше тижня перед тим, 18-20 лютого 2014 року, на Майдані Незалежності в Києві було розстріляно понад вісімдесят осіб. Поховальна церемонія почалася так само на Майдані під сумну мелодію пісні «Пливе кача».

Проросійський Президент України Віктор Янукович після цього жакливого злочину втік до Росії. Разом з ним втік і його уряд. У країні панувало беззавладдя. Опозиція, яка підтримувала Майдан і прийшла після його перемоги до влади, не встигла сформувати Кабінет Міністрів. Саме в цей час відбулась окупація урядових будівель у Сімферополі.

Наступного після захоплення дня Сімферополь вирував. Вулицями ходили люди з російськими триколорами і гаслами, які закликали Росію прийти на півострів. Вулицями також пересувалися організовані групи молодиків у спортивній формі або в мілітаризованих костюмах із георгіївськими стрічками на грудях – ці стрічки були символами Російської імперії.

Вони називали себе «самообороною Криму» і влаштовували акції біля українських військових частин, а потім перейшли до їхнього блокування і захоплення разом із російськими військовими.

Як показали подальші події, велика частина активістів і організаторів цих мітингів, були завезені з Росії. Власне, ці заворушення і були організовані путінською Росією, яка не один рік готувала політику загарбання чужих територій.

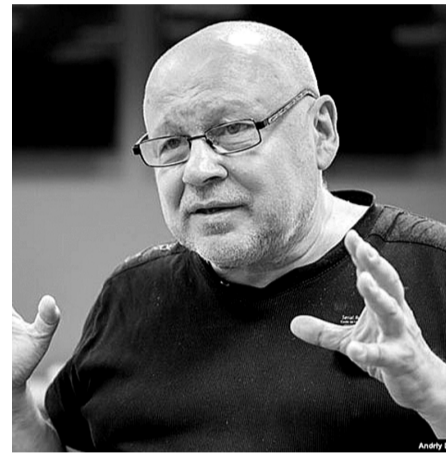
Їм протистояли проукраїнські громадяни, які виходили з гаслами «Крим – це Україна». Особливою активністю відзначалися кримські татари – корінний народ Криму, який ще в сорокових роках минулого століття на власній долі відчув, що таке імперська колонізаторська політика Москви: цей народ був депортований сталінським режимом і повернувся на Батьківщину лише з розвалом СРСР.

Отож, ні в кого не виникало сумнівів, що захоплення здійснили службовці Збройних сил Росії. Було зрозуміло, що РФ почала операцію відторгнення Криму від України – діяння, яке потім продовжилось війною на Донбасі і коштувало тисяч життів і мільйони зламаних долів.

Росія знехтувала Будапештським меморандумом, який вона підписала разом із США і Великою Британією, гарантуючи територіальну цілісність України в обмін на те, що Україна відмовиться від ядерної зброї, розміщеної на її території. Один із гарантів територіальної цілісності України лицемірно цю цілісність порушив уже через двадцять років.

27 лютого Верховна Рада Криму на позачерговій сесії в присутності озброєних російських військових призначила на 25 травня «референдум» про державну самостійність Криму. Це рішення суперечило Конституції України і міжнародному праву, встановленому після Другої світової війни. Потім дату незаконного «референдуму» ще двічі перенесли. Зрештою, провели успішно, 16 березня. Численні свідки твердять, що результати «референдуму» було сфальсифіковано.

Мешканці Сімферополя, як і всього півострова, переповідали один одному чутки про те, що до Криму мають приїхати «люті націоналісти» із Західної України, які влаштують геноцид російськомовних кримчан і встановлять свої «нацистські» порядки. Мовляв, це робиться з відома Києва де владу захопила «фашистська хунта».

Напруга підтримувалася через популярні на півострові російські засоби масової інформації, які інтенсивно поширювали фейкові новини. Крім того, їм підіграла велика частина місцевих ЗМІ, на які росіяни мали вирішальний вплив.

У автора цих рядків у маршрутці відбувся вельми показовий діалог. Я запитав, де мені краще вийти.

– А Ви приїжджайте? – замість відповіді запитала мене літня жінка.

– Так.

– А Ви не із Західної України? – згідно з поширюваною міфологією найбільш кримонависники живуть саме в Західній Україні.

– Ні, я з Києва.

– А Ви до нас з добром приїхали?

Величезну роль у цій ганебній операції відіграли підконтрольні Кремлю російські засоби масової інформації, які цілеспрямовано працювали не один рік, промиваючи мозок не лише мешканцям півострова, а й усім українцям.

«Кримська аудиторія користувалася російськими новинами про події на київському Майдані, – так описує ситуацію того часу військовий журналіст, автор книги «Анексія Криму» Мирослав Мамчак. – Російські ЗМІ описували Майдан як бунт нацистів проти законної влади. Владу, яка прийшла на зміну Януковичу, російські ЗМІ називали «фашистською хунтою». Цей вигаданий термін повторювали кримські ЗМІ, а відтак і мешканці півострова.

Застрашені кримські чиновники не лише повторювали, а ще й додумували власні найдраматичніші ситуації. Так з'явилися чутки про «загони фашистів», яких ніколи ніхто в Криму не бачив, але всі знали, що вони готові приїхати до Криму, готові для розправи над мирним населенням. Їх обговорювали, боялися, особливо в середовищі старшого покоління. Почали з'являтися «свідки» їхніх злочинів.

Нагнітання «антифашистської» істерії і жаху перед уявними «фашистами Майдану» діяло дуже ефективно. Народ психологічно був налаштований шукати порятунк. Де? Та ясно: просити «велику і братню Росію» захистити від «кривавих маніяків» з Києва. Таким чином працювала російська пропаганда».

Вже потім російська газета «Вести» повідомила, що Президент РФ Володимир Путін секретним указом під номером

двісті шістьдесят дев'ять нагородив триста російських журналістів за «високий професіоналізм і об'єктивність у висвітленні подій у Республіці Крим».

«Професіоналізм і об'єктивність» полягали в тому, що численні російські журналісти слідом за Путіним казали неправду про те, що на півострові нема російських військових, а урядові будівлі захопили не військові, а бійці так званої «самооборони» Криму. Тези, які після завершення анексії спростував сам Путін. Нині він те саме повторює і про Донбас, де відбувається розпочата Москвою війна.

Ті журналісти в Криму, які чесно розповідали про загарбання регіону, одразу зіткнулися з опором і агресією з боку призначеної Росією окупаційної влади, з боку проросійських активістів та російських військових. У процесі незаконної анексії і так званого «референдуму», коли Росія встановила свою владу на півострові, вона вдавалася до найрізноманітніших заходів, щоб заблокувати поширення правдивої інформації про свої злочинні дії. Ці заходи не були спонтанними та випадковими – працювала і продовжує працювати ціла машина з придушення свободи слова. Вона майже вичавила вільну журналістику з Криму.

Однак кримські журналісти, які залишилися вірні професійному обов'язку і Україні, попри всі складнощі, продовжують працювати. Їхня щоденна праця не дозволяє забути або забалакати «проблему Криму», яка створила прецедент найбрутальнішого порушення світового порядку, встановленого після Другої світової війни. Вони щоденно нагадують, що Крим – це частина України.

Ця книга переважно складається зі свідчень кримських журналістів про те, як із ними боролася Росія. Більшість із них продовжує вірити, що державний злочин Російської Федерації не залишиться без покарання, а Крим повернеться до складу України.

Юрій ЛУКАНОВ

Книгу можна читати за посиланням: https://zmina.ua/publication/presuvalna-mashyna-yak-rosiya-znyshhuvala-svobodu-slova-v-krymu/?fbclid=IwAR2DfeDb4fw_K3bc8_u1NCRvZA1eFEdJ4fO3jalul7F4D-nUzMNlku-Glyg

На світлині: Юрій Луканов.

Інформація про автора – з «Українформ»: «Юрій Вадимович Луканов (нар. 26 грудня 1958, Київ) — журналіст і громадський діяч. Колишній голова Незалежної медіа-профспілки України (2011—2016), спеціаліст з міжнародної адвокатури Центру інформації про права людини. Є автором кількох книжок, продюсером, автором і співавтором сценаріїв документальних фільмів/Друкувався в друкується в газетах й інтернет-виданнях «День», «Газета по-українськи» (інтернет-версія gazeta.ua), «Kyiv Post», «Телекритика», «Известия в Украине», «Обозреватель», «Московские новости», «Экономические известия», Радіо «Свобода» (сайт), «Український тиждень», Detector Media, Texty.org.ua, United Press International, The Financial Times. Був теле- і радіоведучим. Займається захистом прав журналістів у співпраці з ОБСЄ, Міжнародною і Європейською федераціями журналістів. Є тренером з безпеки під час роботи журналістів у гарячих точках – знаходиться за посиланням: <https://www.ukrinform.ua/authors/urijlukanov.html>